

אודי עם חברתו עדנה (אודי ליפשיץ) בתל-אביב מתוך כרוח

יש לך זקנים. האם היית מעורב כפרשת הפגרים המפורסמת? מה נזכרת פתאום בפגרים? כבר לא נשאר מהם שלך, מהפגרים. אני לא רוצה לגעת בעמק הזה. מדוע? היית מעורב? אישית לא הייתי מעורב. אני רק יכול להגיד לך שנעשה עוול למי שהיה מעורב, אבל אין לי עניין להיכנס לזה. נהלל זו קהילה סגורה. לא הייתי רוצה לקחת צד ולספר לך מי מכר פגרים ומי הלשין. אני לא אכנס לפרשת הפגרים. אני רוצה לחזור לגור בנהלל.

(המשך מעמוד 45) בפסקדין של בורר, או מכורח כל זה אני גר בעיר. ואם אתה בעיר, אז יש לך פוטנציאל אדיר לבנון את החיים שלך. אתה יכול ללכת מקפה לקפה כל היום וכל הלילה. אני לא מתלהב מזה. או התחלתי לזשום. זה כמו ריפוי בע"ט. אני מרגיש שאני נמצא כעת ברקופה כפוייה של ישיבה על הגדר. לא שמה שקורה לי זה שלב-ביניים בחיי. נגמר חלק א' של חיי, ואני על הגדר. מה יקרה בחלק ב'? או שאקבל כמה לירות או שאקבל את המשק. בתעודת-ההיווי הכתובת שלי היא

נהלל? באיזה גיל חזרת לגור בנהלל? בגיל 20, אחרי הצבא. עמד משק שאבא שמר אותו מתוך הנחה שמישהו מאיתנו ירצה פעם לקחת אותו על עצמו, וככה המשכתי את מורשת המישפחה. זו היתה הסיבה שהדלת לנהלל? כרי להמשיך את מורשת המישפחה? לא. זה קרה לי. אני עירוני, לא כמו אבא שגדל בכפר. בשבילי נהלל היתה פיתוי וגם נמשכתי בגלל הצד הציוני של העסק. בנהלל יש הרבה צבעים, הרבה חמצן, הרבה ריחות. לא היו לי היסודות להיות חקלאי. היום, אם את רוצה להיות חקלאי, את הולכת לוועד-ההדרכה ומי למדים אותך. אותי אף אחד לא הדריך. והיה דבר נוסף, שהוא לגבוי מיגבלה, כשאתה חקלאי אתה צריך להתמיד. במשך שנים, בוקר בוקר, אתה קם והולך לחלוב פרות. כי אם לא תחלוב את הפרות לא יהיה לך חלב, לא תהיה לך גבינה. ואתה לא מסוגל להתמיד?

לא. ידעתי שהתמדה זה לא הצד החזק שלי. את יודעת מה אני אומר על הר חיים? זה גם שם הספר שאני כותב. ה' שום ענף משעבד. הסיכון הכי גדול שלקחתי היה במחזוריים של ארבעה-חמישה חודשים, בענפים כמו הודים ועגלים. כך שבין מחזור למחזור יכולתי לקחת טייס-אאוט. להשביט את המשק ולהתי-אורר. לא נקשרת עם הזמן לאד"מ?

אני קשור לאדמה. כל הזמן קשור לי אדמה. אבל גם באדמה יש עונות של פלחה, של זריעה, של קציר, ובאמצע יש טיפולים לא מגבילים. בכלל, עכשיו נהלל

הילדים שלי יותר מוצלחים מגוי. שלושתם נראים טוב, מוכשרים, תלמידים טובים. הדבר הרע היחיד שאפשר להגיד עליהם זה שיש להם אבא סרקטיסם

נהלל. השדות מעובדים ואני רוצה לחזור לגור שם. לא ויתרתי בקלות על מה שיש לי שם. או בינתיים אני מתעסק קצת בציור. אם זה יקבל מיסגרת קצת יותר מיקצועית, זה יכול דווקא להיות ענף מכניס בנהלל. כי אני לא חקלאי מצטיין, ואף פעם לא שלחו את התרגולות שלי לתחרות ביפאן. אבל מצד שני, אי אפשר לגרש אותי מנהלל בגלל זה. מישהו העלה פעם את הר אספרות לנרש אותך מנהלל? לא. אני סתם אומר בהומור, שאם אור מרים עלי שאני חקלאי גרוע, אז מה? אי-אפשר לגרש אותי מהמשק. אתה יכול להיות חקלאי גרוע ולהיות פרויט במושב מבוסס כמו נהלל. אתה יכול להתקיים ולחיות לא רע גם אם אתה כישלון מבי

כן, זה נכון. את יודעת, אמרתי לאב"ר שהם אייזנברג, בעל הגלריה שלי: תשמע, אני יכול להביא לכאן הרבה אנשים. רק דבר אחד אני לא יכול לעשות בשבילך — אני לא יכול להביא את משה דיין. מצטער.

ובכך זאת, האם זה היה חשוב לך?

לא יודע אם היה לו עניין סנטימנטלי. אני חושב שהיה לו יותר עניין כלכלי. מבחינתי זה לא היה סנטימנטלי. אני בטוח שאם לא הייתי רוצה לבוא לנהלל, הוא היה מוכר את המשק. אם אני לוקח כ"ר קריטריון את הביקורים שלו אזלנו בנהלל, אז לעובדה שאני גר שם לא היתה בעיניו חשיבות עליונה. העובדה שיש לו בן על אדמה שלו — זה כן, זה בהחלט היה חשוב לו.

אני יודעת שנמאס לך, אבל תגיד לי מה יצא לך מזה שפיר"ם סמת את אותך מאמר אחרי מותו של אביך.

לא יצא לי. יצא ממני. בטח היית רוצה לשמוע שקיבלתי הרבה מאוד כסף, או כדי להרגיע אותך, קיבלתי בסך-הכל 75 אלף לירות.

זה הרבה מאוד כסף?

כן, ולי דווקא אמרו שיכולתי להוציא הרבה יותר. אבל אני לא כתבתי בשביל הכסף. היה לי עניין להוציא את זה ממני. זה קינן בי הרבה זמן. העיתי פשוט היה מתאים מבחינתי. את רוצה לדעת מה היה הקש, או הגפרור שהצית את זה? אני אגיד לך: ההספדים המארי מרים שנכתבו סביב האיש הזה. מאמרי הלל ותשבחות. זה קומם אותי. כל התיש-בחות האלה, שלא היה להם כיוון, ראיתי בזה צביעות והתחסדות. חשבת שזה לא נכון ולא אתי, ושלא יתכן ואפילו לא חינוכי לשקר ככה. מכיוון שהמאמרים וההספדים בחלקם לא היו נכונים עובד-דתיים, או כל זה נתן לי פוש. היו לי טענות אליו לפני מותו — זה התבשל אצלי הרבה שנים.

תרשה לי לשאול אותך שא"ל בהנאלית. אם היו לך הרבה טענות אליו לפני מותו, למה לא עשית איתו חשבון, או ודא כשי-כבר היה מאוחר מדי לתקן משהו?

באמת שאלה בינאליות. כולם שואלים אותי אותה שאלה. או אני אולי לא באתי אליו ואמרתי לו: תשמע אבא, כך וכך. אבל הוא הרגיש ניקור מצדי, חו כעצם היתה המחאה שלי, כי יכולתי לשר-בת בכריכה בצהלה עם חבר ולא להיכנס אליו הביתה. והוא ידע מהספורים של אנשים במקום שהייתי בצהלה, מטר מר הבית שלו, ולא נכנסתי אליו הביתה. זו היתה איוושהי מחאה אילמת מצדי, להגיד: אבא, אני לא שבע רצון ממה שחולק בינינו.

אי-אפשר היה להגיד לו את זה בפנים?

את שוב טוענת טענות ציבוריות: למה לא אמרת לו בפנים. אנהנו חונכנו באינו יראה מפניו. כשאתה גדל בצל של איש כזה, אתה לא בא אליו וקורא לו אבא-לילה. לא היתה הפרדה בין דיין בחוץ ודיין האבא. הפולחן סביב דיין היה נמשך גם במיטבח כששתיתי איתו קפה. האיש הלך שבי אחר הכאריומה של עצמו. היה קשה להגיד שאחרי שעות העבודה הוא אבא.

אודי בין משה ויעל (1957) בלי גלישה לסנטימנטליות

מסודרת, כך שזה כמו בית-חרושת. אתה אומר מה שאתה רוצה ומסדרים לך את זה.

היית בעצם הנציג היחיד של מישפחת דיין שעדיין קשר את שם המישפחה לנהלל.

לא. בת אחות של אבי נמצאת בנהלל, וגם מישפחת בצר. מוקי בצר היה נשוי לאחותו של יהונתן גפן שנפטרה. הם מתגוררים בבית הישן של סבא וסבתא.

לאבא שלך היה חשוב ש"תגור בנהלל כדי שיהיה משהו שיקשור אותך למקום שהפך לחלק ממנו?

את זה צריך לשאול אותו. ע"כ כמה שירדע לי, זה בר"ת-אפשרי...

חינה כלכלית, יש קופה אחת הממנת גם את המצליחים וגם את הנכשלים. ונגיח שלא הוצאת לחם מהאדמה, או יש מיני-מום של מומנים שאתה מקבל, ויש לך מה לאכול וגם נותנים לך תקציב דלק. לעומת זאת, בנהלל לא מתחלקים ברווחים. הרווח הוא למשק.

מהם אם כך מממנים את הנכשלים?

המיסוי הוא רגיל, כולל הריבית על כספים שנהלל חייבת, אבל השיחוק מאורגן ומשותף, ומכאן הקופה המממנת יחד. עם זאת, את לא יכולה להתפרע. נהלל הוא מושב טוב, עם תשתית, יש מושבים שלא מצליחים להחזיק מעמד במהומות הכל-כליות. נהלל מחזיקה מעמד. יש לה אש-ראי.

אף פעם לא הלכנו איתו לים, לא רכבנו לו על הגב ועשינו עוגות בחול. תמיד היה קיים הדיסטאנס הזה בינינו ובינו. בשלב האחרון של חייו הביקורים של אסי ושלי נראו כמו ראיונות עיתונאיים ולא כמו ביקור של בנים אצל אביהם.

כשהוא חנה לא חרדת לך? לא דאגת לך? זה לא קירב אותך אדיר?

חרדתי לו במיסגרת החרדה המקובלת של ביקורי חולים. בפנימיותי חרדתי לו מאוד, אלא שבגלל אופיו של האיש, זה לא היה מתקבל אם, כשראיתי אותו, הייתי אומר לו: אבא, אם אתה לא מרגיש טוב למה אתה לא הולך לרופא? תוד-לקנו כך שבינינו לא היתה גלישה סנטי-מנטלית של אב ובנו. תראי, לא לכל יש לי הסברים. אני לא יכול להסביר בדיוק מה קרה, אבל אני יודע שזה לחץ לי, וזה קינן בי וכשהחלטתי לכתוב את זה, זה טופל ונברק עובדתית. כל מה שכתבתי היה ברוך ונגון.

מישהו קרא את המאמר לפני שפירסמת אותו?

לא. אף אחד. נתתי את המאמר לעידו דיסנצ'יק, שאני מכיר אותו קצת אישית. הוא אמר שהוא צריך להתייעץ. הבין שיש לו חומר-נפץ. הוא התייעץ עם עמי-תיו ואז כבר ידעו המיקצוענים איזה רעש זה יעשה.

אתה לא יודעת?

לפני יומיים התגייסה בתי, גל, לצבא. נפרדת'י ממנה ביחד עם אמא

אלה, גנישוא"י השניים

לא, לא ידעתי שזה יעשה כזה גוק. לא הבנת שכשכך כותב דברים כאלה על אביו ובמיוחד כשאביו הוא דיין, הוא מנפק מיר-תום?

ומה אתם עשיתם כל השנים? לא ניי-פצתם את המתוס של דיין? הרי פיר-סמתם עליו מאתיים מאמרים. יש לכם דוקומנטים עם הזונות עצמן, עם אלישבע והאחרות.

אתה רוצה להגיד לי ש"השבת שהמאמר הזה יעבור כשי-תיקח ולא יעורר סערה?

לא כואת סערה. עכשיו אני מבין ש-כשבן מלכלך על אבא שלו זה בסדר, אבל כשאודי דיין מלכלך על אבא שלו זה איום וגורא. אני לא מקבל את כל הטיעונים האלה של פגיעה בכבוד המת. אני לא דתי וזה לא עובד עלי. היה לי מה להגיד, אמרתי, וזהו.

היה לך קשה עם הביקור?

הביקורות קוממו אותי. קשה — בכלל לא! היו כל מיני מיכתבים עם קללות (המשך בעמוד 67)